

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ**

РЕФЕРАТ

на

**ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
освітнього ступеня «магістр»**

на тему

**ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОЗНАЙОМЛЕННЯ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ З ПРОФЕСІЄЮ РЯТУВАЛЬНИКА**

виконала магістрантка 602аз групи
спеціальність: 012 Дошкільна освіта
освітня програма «Дошкільна освіта.
Початкова освіта»
Марина ХЕЛЕТІЙ

Керівник: канд. пед. наук, ст. викл.
кафедри психології та педагогіки
розвитку дитини

Ольга РЯБОШАПКА

Рецензент: канд. пед. наук, доцент
Ольга МЕЛЬНИКОВА

Умань 2023 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	7
1.1. Зміст і завдання організації профорієнтації в школі I ступеня.....	7
1.2. Психолого-педагогічна характеристика дитини молодшого шкільного віку та вікові детермінанти проведення профорієнтаційної роботи з молодшими школярами.....	14
1.3. Форми ознайомлення учнів з професією рятувальника.....	42
РОЗДІЛ II. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ОЗНАЙОМЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПРОФЕСІЄЮ РЯТУВАЛЬНИКА	46
2.1. Педагогічні умови інформування учнів про діяльність рятувальників в освітньому процесі початкової школи.....	46
2.2. Веб-квест як інноваційна форма розширення знань дітей про професійну діяльність рятувальників.....	54
2.3. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.....	58
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність роботи. Соціально-економічні виклики сучасного історичного контексту розвитку нашої держави суттєво впливають на мету, зміст і методи освіти молодих поколінь. Відбувається також перегляд пріоритетів щодо організації виховного процесу, виділення таких його напрямів, реалізація яких забезпечить успішну підготовку дітей до життя в складному динамічному світі, здатність самореалізуватися, бути успішним і конкурентоздатним протягом усього життя, досягати матеріального благополуччя. З огляду на це, особливої професійно-педагогічної уваги потребує забезпечення допомоги кожній особистості в професійному самовизначенні, оскільки в сучасному світі є багато професій, кількість постійно зростає. Професійний вибір є тривалим, на результати якого впливає декілька пов'язаних чинників як об'єктивного, так і особистісного характеру.

У головних документах у сфері освіти [16; 17; 29; 30; 31; 32; 33] визначено головні напрями та завдання проведення профорієнтаційної роботи з дітьми та молоддю. У Законі України «Про освіту» одним із завдань визначено необхідність формування в молодих поколінь «готовності до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [33]. У Концепції «Нова українська школа» серед інших названо життєву компетентність, яка передбачає формування вміння вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію. Школа має готувати випускників «конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя» [16]. Такі державні документи спрямовують учителів початкової школи на усвідомлення важливості здійснення трудового виховання та професійної освіти, пошук нових педагогічних технологій, спрямованих на набуття життєвої компетентності, готовності до професійної діяльності в умовах ринкових відносин, профорієнтації та реалізацію творчих можливостей учнів.

Проблема профорієнтації має міждисциплінарний статус, її різні

аспекти є об'єктом дослідження в межах психології (Б.Ананьєв, Е.Клімов, О.Леонт'єв, К.Платонов, Б.Федоришин та ін.); економіки й права (В.Водзинська, В.Журавльов, В.Кузьмін, І.Назімов та ін.); соціальної роботи (С.Батишева, В.Полякова, М.Скаткін та ін.). У контексті педагогічних досліджень розробляються форми й методи ознайомлення дітей з різними професіями (Е.Зеєр, В.Зінченко, В.Сидоренко, В.Симоненко, М.Янцур та ін.); особливості організації профорієнтації на різних вікових етапах (О.Ватульова, Т.Воробйова, О.Зайцева, П.Ігнатенко, В.Панков, Н.Побірченко, В.Тименко та ін.).

У дошкільному та шкільному дитинстві завдання щодо вибору майбутньої професії ще не є актуальним. Проте профорієнтаційну роботу з дітьми потрібно починати з ранніх років, реалізуючи специфічні завдання з розвитку позитивного ставлення дітей до трудової й професійної діяльності в цілому, ознайомлення їх з сучасним світом професій (М.Гладкова, Л.Йовайша, В.Сахаров, Е.Павлютенко, О.Черкашин, С.Чистякова та ін.).

Проте нами на рівні практики сучасної школи виявлено низку **проблем**: низький рівень / епізодичність здійснення профорієнтації в системі виховання молодших школярів у освітній практиці; спрямування дітей на так звані «модні» / сучасні професії; надання вчителями переваги в профорієнтаційній роботі з учнями початкової школи традиційним / вербальним формам.

З огляду на це, вважаємо за необхідне здійснювати пошук інноваційних форм і методів ознайомлення молодших школярів зі світом професій в умовах реформування української системи освіти. До того, виходячи з реалій соціально-економічного життя, необхідно інформувати дітей про професією рятувальника, яка є надзвичайно важливою та цікавою в плані особистісної самореалізації.

З огляду на це, **темою** дослідження обрано «Інноваційні форми ознайомлення молодших школярів з професією рятувальника».

Мета дослідження: розробити й апробувати інноваційні форми

ознайомлення учнів початкової школи з професією рятувальника.

Завдання дослідження:

1. Вивчити теоретичні засади профорієнтаційної роботи в початковій школі.
2. Виявити особливості організації виховної роботи з ознайомлення молодших школярів з професією рятувальника.
3. Дослідити стан обізнаності молодших школярів із сучасними професіями та професійною діяльністю рятувальника.
4. Розробити й апробувати інноваційні форми ознайомлення дітей з професією рятувальника.

Предмет дослідження: Веб-квест як інноваційна форма ознайомлення молодших школярів з професією рятувальника.

Об'єкт дослідження: процес професійної орієнтації молодших школярів.

Методи дослідження: *теоретичні* (аналіз документів з профорієнтації, психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження); *емпіричні* (спостереження, анкетування, аналіз творчих робіт дітей, бесіда).

Експериментальною базою дослідження виступили Уманська початкова школа № 1, Уманська гімназія № 14.

Практичне значення: проведено діагностику, яка дала змогу виявити стан обізнаності молодших школярів про професію рятувальника; створено Веб-квест як інноваційну форму ознайомлення молодших школярів з професією рятувальника й апробовано в роботі з молодшими школярами.

Теоретичне значення: узагальнено й доповнено науково-методичні особливості організації профорієнтаційної роботи, спрямованої на ознайомлення молодших школярів з професією рятувальника.

Публікації. Результати дослідження відображено у збірнику матеріалів «Вісник науково-методичного центру психологічного і дидактичного супроводу Нової української школи» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини».

Апробація дослідження. Хід і результати дослідження обговорювались на засіданнях Науково-методичного центру психологічного і дидактичного супроводу НУШ Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Структура наукової роботи. Наукова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний обсяг роботи – 65 сторінок.

ВИСНОВКИ

1. На сучасному етапі на науковому рівні достатньо розроблена сутність, мета, завдання і структура професійної орієнтації. Вчені вважають її одним з напрямів трудового виховання дітей і молоді, або як самостійна система, яка має елементи, взаємопов'язані між собою. Результативність організації такого процесу залежить від паритетного врахування здібностей і бажань особистості, з одного боку, вимог конкретної професії, з другого, та потребами ринку праці, з третього. В умовах початкової школи профорієнтація здійснюється в контексті всіх напрямів виховання та вивчення різних предметів.

2. У виховній роботі з молодшими школярами не стоїть безпосереднє завдання допомоги учням у виборі професії. Натомість серед пріоритетних завдань є ознайомлення дітей зі світом професій, інформування їх про найбільш поширені види професійної діяльності, формування позитивного ставлення до трудової діяльності, виявлення інтересу до певної сфери професійної діяльності, розвиток якостей, які стануть основою для вибору професії.

3. Для розв'язання таких завдань необхідно добирати ефективні форми виховання. В науковій літературі описано різні види форм профорієнтаційної роботи, використання яких сприятиме ознайомленню дітей з різними професіями в цілому, діяльністю рятувальників, зокрема. Найбільш дієвими є такі, використання яких позитивно впливає на почуття й емоції молодших школярів, розширює їхні уявлення про професію рятувальника та підвищує інтерес до такого виду професійної діяльності, серед яких: екскурсія, усний журнал, конкурси, ігри-подорожі, проекти, міні-тренінги.

4. Для здійснення системи роботи з ознайомлення молодших школярів з професією рятувальника нами було обґрунтовано та впровадження педагогічні умови: організація ігрових форм роботи ознайомлення дітей з професією рятувальника; використання інноваційних

форм профорієнтаційної роботи, які переважно є інтерактивними; взаємодія школи, родини та університету цивільного захисту в ході ознайомлення молодших школярів з професією рятувальника, які були реалізовані в ході формувального експерименту.

5. У ході експериментальної роботи було розроблено та проведено ефективні форми, серед яких Веб-квест «На варті безпеки». Така інноваційна технологія спряла підвищенню знань учнів про професію рятувальника та розширення поінформованості про діяльність таких фахівців. Порівняння результатів констатувального та контрольного етапів дослідження показало позитивну динаміку в обізнаності учнів експериментальної групи про професійну діяльність рятувальників.